

Objawy chorobowe w obrębie paznokcia

2

Objawy chorobowe w obrębie paznokcia są porównywalne do obserwowanych klinicznie objawów skórnych, a ich stwierdzenie jest często niezbędne do właściwego ustalenia rozpoznania [1]. Zazwyczaj objawy te dotyczą płytki paznokciowej, która może mieć zmieniony kształt, kolor, czy zmienioną wielkość i powierzchnię lub może być odseparowana od łożyska i/lub uniesiona. Objaw chorobowy w obrębie płytki paznokciowej jest odbiciem

uszkodzenia danej struktury w obrębie narządu paznokciowego, zgodnie z funkcją jaką pełni w stanie fizjologicznym.

Objawy chorobowe mogą być izolowane lub występować łącznie z zajęciem chorobowym skóry otaczającej paznokcieć, w tym: wałów paznokciowych, obróbka obróbka pod wolnym brzegiem paznokcia, opuszek palców czy skóry części grzbietowej paliczków.

Ryc. 2.1. Linie Beau. Widoczne poprzeczne wgłębienie płytki paznokciowej. Zaobserwowanie zmian w takiej samej odległości od proksymalnego wału okołopaznokciowego na kilku palcach wskazuje na przyczynę ogólnoustrojową.

2.1. Zmiany w obrębie powierzchni płytki paznokciowej

2.1.1. Linie Beau i złuszczenie płytki paznokciowej (onychomadesis)

Linie Beau to poprzeczne wgłębienie płytki paznokciowej o różnej głębokości i długości. Wywołane jest przejściowym uszkodzeniem części proksymalnej macierzy paznokcia i czasowym obniżeniem aktywności mitotycznej keratynocytów. Skutkiem tego jest zmniejszenie grubości paznokcia, co klinicznie odpowiada poprzecznemu wgłębieniu obejmującemu całą szerokość paznokcia (**ryc. 2.1 i 2.2**). Odległość tej linii od proksymalnego wału

Ryc. 2.2. Linia Beau. Poprzeczne wgłębienie płytki paznokciowej jest łatwo zauważalne, jeżeli patrzy się na paznokieć bocznie.

paznokciowego wskazuje czas, jaki upłynął od momentu uszkodzenia macierzy paznokcia, przyjmując, że czas wzrostu płytki paznokciowej w obrębie rąk wynosi 3 mm/miesiąc, a stóp – 1 mm/miesiąc. Listę najczęstszych przyczyn wywołujących powstanie linii Beau przedstawiono w tabeli 2.1. Zasadniczo czynniki miejscowe odpowiedzialne są za wystąpienie izolowanej linii Beau, podczas gdy zaburzeń ogólnoustrojowych należy poszukiwać w momencie wystąpienia linii zarówno w obrębie paznokci dłoni, jak i stóp. Jedną z najczęstszych przyczyn wystąpienia linii Beau u dorosłych kobiet w obrębie kilku płytek paznokciowych jest miejscowy uraz proksymalnego wału paznokciowego wywołany odpychaniem oskórka przy wykonywaniu manicure'u. W takim przypadku dochodzi nie tylko do powstania linii Beau, ale również obserwuje się często inne zmiany w obrębie powierzchni płytki paznokciowej.

Złuszczenie płytki paznokciowej to cięższe uszkodzenie paznokcia niż w przypadku linii Beau, gdyż dotyczy całej macierzy paznokcia z całkowitym, czasowym zatrzymaniem produkcji płytki paznokciowej. Po ponownym rozpoczęciu produkcji i wzroście płytki paznokciowej widoczna jest poprzeczna szczelina pełnej grubości paznokcia dzieląca płytkę na dwie odrębne części (ryc. 2.3). Następnie dystalna część płytki ulega stopniowemu oddzielaniu, aż do jej całkowitego oderwania. U dzieci *onychomadesis* w obrębie kilku lub

Tabela 2.1 Najczęstsze przyczyny wystąpienia linii Beau

Czynniki miejscowe	Zanokcica
	Uraz
Czynniki ogólne	Leki
	Wysoka gorączka
	Choroby wirusowe (u dzieci)

Ryc. 2.3. Onychomadesis. Widoczne poprzeczne pęknięcie dzielące paznokieć na dwie części. Jest odzwierciedleniem czasowego przerwania aktywności mitotycznej macierzy paznokcia.

wszystkich płytek paznokciowych jest bardzo często spowodowana chorobą dłoni, stóp i jamy ustnej wywołaną zakażeniem wirusem *Coxsackie*. Natomiast ostra zanokcica jest najczęstszą przyczyną izolowanej postaci złuszczenia płytek paznokciowych.

Jeżeli stwierdza się linie Beau lub *onychomadesis*, ważne jest, aby szczegółowo prześledzić możliwe przyczyny ich wystąpienia od danej chwili aż do 2-3 miesięcy wstecz.

Uszkodzenie takie, wraz ze wzrostem płytki paznokciowej, będzie przesuwało się w kierunku dystalnym, aż osiągnie wolny brzeg płytki. Zmiany w obrębie płytki paznokciowej paluchów stóp wymagają szczególnej troski, gdyż spełnienie starej płytki paznokciowej może spowodować wrastanie się dystalnej części paznokcia. Skutecznym środkiem zapobiegającym temu powikłaniu może być codzienny masaż opuszki palca w kierunku dystalnym lub oklejanie jej plastrem.

2.1.2. Objaw naporstka

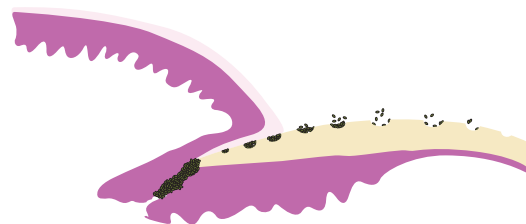
Jest to wystąpienie charakterystycznych punkcikowatych wgłębień w obrębie płytki paznokciowej wyglądających jak małe, nieregularne dziurki (ryc. 2.4). Objaw ten praktycznie nie występuje w obrębie płytek paznokciowych stóp. Powstaje na skutek ogniskowego zaburzenia keratynizacji komórek zlokalizowanych w proksymalnej części macierzy paznokcia, gdzie nie dochodzi do utraty jądra i następuje niepełna keratynizacja (parakeratoza) w obrębie powierzchni płytki paznokciowej (ryc. 2.5). Komórki te nie przylegają do siebie, są nieprzezroczyste i formują gniazda łusek, co jest szczególnie wyraźne w części proksymalnej płytki paznokciowej, gdzie są z łatwością widoczne w dermatoskopii (ryc. 2.6). Następnie parakeratotyczne komórki ulegają złuszczeniu,

Ryc. 2.4. Objaw naporstka. Powierzchnia paznokcia pokryta jest licznymi punkcikowatymi wgłębieniami. Należy zwrócić uwagę na część proksymalną paznokcia, gdzie wgłębienia przykryte są łuską, co wskazuje, że parakeratotyczne komórki nie uległy jeszcze oddzieleniu.

niu, pozostawiając w tych miejscach jedynie wgłębienia.

W zależności od wielkości oraz rozmieszczenia objaw naporstka jest objawem diagnostycznym dla poszczególnych chorób. W łuszczycy wgłębienia są duże i nieregularnego kształtu, o różnym rozmieszczeniu.

Ryc. 2.5. Patogeneza powstawania objawu naporstka: zaburzony proces keratynizacji w obrębie skupiska keratynocytów macierzy paznokcia prowadzi do słabego przylegania komórek do siebie na powierzchni płytki paznokciowej. Z upływem czasu dochodzi do ich oddzielenia z pozostawieniem punkcikowatego wgłębienia.

Ryc. 2.6. W badaniu dermatoskopowym bez immersji w proksymalnej części płytki paznokciowej widocznych jest kilka punkcikowatych wgłębień wypełnionych jeszcze łuską.

Ryc. 2.7. Objaw naporstka w łuszczycy. Punkcikowate wgłębienia są tu różnej wielkości i losowo rozmieszczone na płytce paznokciowej. Należy zwrócić uwagę na współwystępującą onycholizę o łososiowym brzegu.

Ryc. 2.8. Objaw napatstka w przebiegu łysienia plackowatego. Punkcikowate wgłębienia są tu małe, powierzchniowo położone i regularnie rozmieszczone na płytce paznokciowej.

Często – poza objawem napatstka – występują również inne objawy łuszczycy paznokci (ryc. 2.7). Wgłębienia na płytce paznokciowej mogą być również objawem łysienia plackowatego. W takich przypadkach wgłębienia są bardziej powierzchniowe, regularnego kształtu i jednolicie rozmieszczone wzdłuż geometrycznych linii (ryc. 2.8). Punktowe wgłębienia przy współistnieniu innych objawów w obrębie płytki paznokciowej można obserwować również w innych schorzeniach.

2.1.3. Onychorrhexis

Onychorrhexis oznacza łamliwość paznokci w kierunku podłużnym. Proces patologiczny może obejmować całą (ryc. 2.9) lub jedynie część płytki paznokciowej i może być różni-

Ryc. 2.9. Onychorrhexis: nadmierna łamliwość wzdłuż podłużnych linii płytki paznokciowej. Może być objawem skrajnego wysuszenia paznokcia.

cowany pod względem głębokości. Rozległe, liczne szczeliny z równoczesnym ścieńczeniem wszystkich płytek paznokciowych są typowe dla uszkodzenia macierzy w przebiegu liszaja płaskiego (ryc. 2.10). Izolowana *onychorrhexis* w obrębie płytki paznokciowej jest wywołana uszkodzeniem macierzy, zazwyczaj na skutek urazu (ryc. 2.11) lub z innych przyczyn (ryc. 2.12).

Ryc. 2.10. Onychorrhexis: nadmierna łamliwość wzdłuż podłużnych linii płytki paznokciowej. Jeżeli objawy są nasilone i współwystępuje dodatkowo ścieńczenie płytki paznokciowej, może być objawem liszaja płaskiego w obrębie macierzy paznokcia.